https://achterderug.nl

„Es ist bestimmt in Gottes Rat."

Met opzet plaatsten wij boven dit bijschrift het Duitsche opschrift van het Duitsche lied, waarbij onze plaat een zoo weemoedige illustratie levert, en wel om de eenvoudige reden, dat dit opschrift onder ons zóó populair geworden is, dat ook de beste vertaler er niet in geslaagd is, het oorspronkelijke te verdringen. Ge zult honderden hooren zeggen, als zij dit lied aanduiden willen: „es ist bestimmt in Gottes Rat" tegen één, die daarvoor liever de Hollandsche vertaling gebruikt: „het is in Godes raad bepaald," „alzoo is het bij God besloten," of, hoe ge dan ook wilt. Dit geldt, trouwens, niet slechts het opschrift, maar het geheele lied. 't Gansche lied is zulk een eenvoudige, toch zóó schoone, roerend weemoedige, toch niet diepgaande, menschelijke, toch niet onbetwistbare klaagtoon, dat het origineel onder ons het burgerrecht verkregen heeft, en ge het honderden malen in het Duitsch hoort zingen tegen één enkele maal in het Hollandsch. Ook al hebben dichters van naam beproefd, het u in het Hollandsch weer te geven. Inderdaad, 't is Ernst von Feuchtersleben gelukt, een bloempke ook in Hollandsche aarde over te planten, een kruidje-roer-mij-niet, dat, ook waar de edelste, teederste handen het aanraken, de blaadjes plooit en vouwt en hangen doet, alsof het, van eigen teerheid en broosheid bewust, u smeeken wilde: „doe toch niets aan mij, ge ziet, hoe teeder ik ben; besmet mij niet, noch sier mij! Laat mij louter van weemoed leven, zóó als de weemoed leeft!" Het is hem gelukt, aan zijn dichterharp een toon te ontwringen, die, omdat deze harp treffend gelijk gestemd was met het menschenhart, dat hart terstond deed medetrillen, en hij vond daarbij twee krachtige bondgenooten. Immers niemand minder dan Felix Mendelssohn Bartholdy droeg de tekst van Feuchtersleben aan zijn volk en ver over Duitschlands grenzen heen in een melodie over, die ge zoudt kunnen zingen onder de felste pijn, een „lied zonder woorden," als de melodie van een psalm in den nacht, maar die dan ook geen variatie duldt, of ge gevoelt u ontstemd, de uitdrukking van uw gemoedsleven onzuiver, de zeepbel gebarsten, op 't oogenblik, dat ze haar kleuren het schoonst mengelde. En voorts, dit lied vond een bondgenoot in den geest van zijn tijd (1825) en geslacht, die mede bij gevoel leefden, en allerminst aan diepte van opvatting en geloofsbewustzijn leden. De klaagtoon van Feuchtersleben op de melodie van Mendelssohn tot hen gedragen, die toon van gedwongen berusting in een Godsraad, waartegen men toch niets vermag, waarover men slechts weenen kan en die voor het bitterst lijden der menschheid, als de dood, het hart van den één doet stilstaan, terwijl hij dat van zijn gelieven verbrijzelt, geen anderen troost biedt dan een hol en lichtvaardig, een ongegrond en vaak onwaar „tot weerziens!" En die tijd en dat geslacht zongen dat lied bij het breken van hun liefste banden en het galmde den scheidende na over den Oceaan, en het zweefde over de graven der dierbaren, als een laatste groet, waarin de achterblijvende nog eenmaal verklaarde, dat hij tegen Gods raad niets kon dan weenen en zich troosten met een . . . . !

Maar de geest van dien tijd en dat geslacht zijn weggevaagd door de zee der eeuwigheid van het strand des vergangkelijken levens, en daar roept een geest van den afgrond uit onze eeuw: „Ik ben mij zelf een God," en wat zou hij dan van een onbetwistbaren, onwrikbaren raad Gods willen weten, waartegenover men niets kan doen dan „weenen," en hoe zou hij zich troosten met een „tot wederziens," hij, die zelfs aan eigen zijn en zien twijfelt? Voor hem is dat lied slechts een instinctmatige kreet van pijn, door een berstend menschenhart ter keel uitgedreven. Maar Gode zij dank! Toen de vijand aanrukte als een stroom, richtte de Geest Gods de banieren op en tegenover die leuze uit den afgrond van zooeven en ook tegenover Feuchterslebens „dann weine, ja weine," laat een ander geslacht een credo des geloofs hooren: „De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd!" maar dat dan ook, zij het door den tranennevel heen, die het natuurlijk oog verduistert, gelooft aan en zich troost met een „wederzien," ja, maar *alleen* voor hen, *die in Christus zijn*." Voor beide geslachten nu is de klaagtoon van Ernst von Feuchtersleben gewogen en te licht bevonden. Het eene brult van pijn en balt de vuist tegen den gewaanden God; het ander, als het hart breekt, stort zich, dankend voor de smart, aan de borst van zijn God met een Abba Vader!

Overtuig u nu zelf, dat geen dier beiden iets meer gevoelen voor of hebben aan een lied, waarvan wij u den inhoud hier in eenvoudig, Hollandsch proza weergeven, opdat ook gij, jonge lezers van Timotheüs de leegte daarvan gevoelen zoudt: „God heeft in Zijn raad besloten, dat men van het liefste, dat men heeft, scheiden moet, en dat, ofschoon juist niets ter wereld zoo smartelijk is als scheiden. Als u een bloempje geschonken wordt, zet het in een glas met water, maar houd u er van verzekerd: als u morgen een roosje opengaat, dat het waarschijnlijk reeds in den volgenden nacht verwelkt. En heeft God u een wezen geschonken, dat gij liefhebt en als de uwe, zoo hoog waardeert, — na korten tijd laat het u alleen staan: ween dan. — Doch, versta mij nu wel: als menschen elkander verlaten moeten, dan zeggen zij: tot wederziens!"

Waarde lezer of lezeres, heb ik mij waarlijk met schennende hand aan het heilige, misschien ook aan uw afgodje vergrepen, toen ik, wel wat meedoogenloos den staf brak over het populaire: „Es ist bestimmt in Gottes Rat?" Indien niet, ai mij! Want wat geef ik er u voor in de plaats? Immers onze plaat is een teekening naar de natuur, die de menschheid de bitterheid van het scheiden doet smaken, dag aan dag, en zoo den armen mensch geen steun bleef in dat bange oogenblik, waarin God het liefste, dat hij heeft, tot Zich roept, als het eigen hart wegsmelt onder het branden van de pijn, hoe kan hij het dragen, veelmin, hoe zou hij zijn God kunnen danken voor Zijn Vaderliefde en haar wèldoen ook in deze stonde? O, zeker, dat gelaat van de doode spreekt van eindelijken vrede na den laatsten doorgekampten strijd, maar zie de trekken van dien oude! Waarlijk, hooge zeeën zijn daarbuiten over zijn grijze hoofd geslagen, maar nimmer persten zijn lippen zich zoo saam, nimmer sloten zijn oogen zich zóó krampachtig, nimmer hingen zijn armen zóó slap neder, als nu, daar zijn lieve levensgezellin van zooveel jaren en zooveel trouw en zooveel teedere gehechtheid, hem en hun dochterke alleen laat. En zij, de droeve weeze, die aan vaders voet geknield, het oog sluit voor dien blik op al de liefde en zorg, welke haar ontviel en op een leven van nu af, *zonder* moeder. Zoudt gij hun dat rimpelen van het voorhoofd, die stomme smart in vaders arm willen verbieden? O gij, die in de school van het lijden opgevoed wordt, hoe zult ge leeren, zoo ge de pijn niet gevoelt? Hoe zult ge dat vleesch overwinnen, als ge daartegen niet te strijden hebt? En Hij, Gods eigen Zoon, den mensch in alles gelijk geworden, doch zonder zonde, deed Hij het: „Vader, Uw wil geschiede!" niet voorafgegaan door een „als deze drinkbeker niet van Mij kan worden weggenomen, tenzij dat Ik dien drinke?" Wilt gij den mensch zijn tranen doen weglachen van loutere geestelijkheid? En . . . Jezus weende bij Lazarus' graf!

Maar toch, dat kruisbeeld aan den wand en die opengeslagen, veel gelezen Bijbel op de tafel, zeggen het u en mij, dat oud en jong hier leven en dood tegemoet- en doorgaan met een blik op het Kruis van Golgotha en troost en kracht zoeken in het Woord van dien God, Die het liefste van hen neemt. En zie, dat is geen machteloos berusten in het onvermijdelijke, dat is geen woeden tegen het noodlot, noch zweven op de golfkens van menschelijk gevoelen, maar 't is een steunen onder de bitterste pijn van het scheiden op hetgeen dat Woord spreekt:

„De dagen des menschen zijn als het gras; als een bloem des velds, alzoo bloeit hij. Als de wind daarover gegaan is, is zij niet meer en haar plaats kent haar niet

https://achterderug.nl

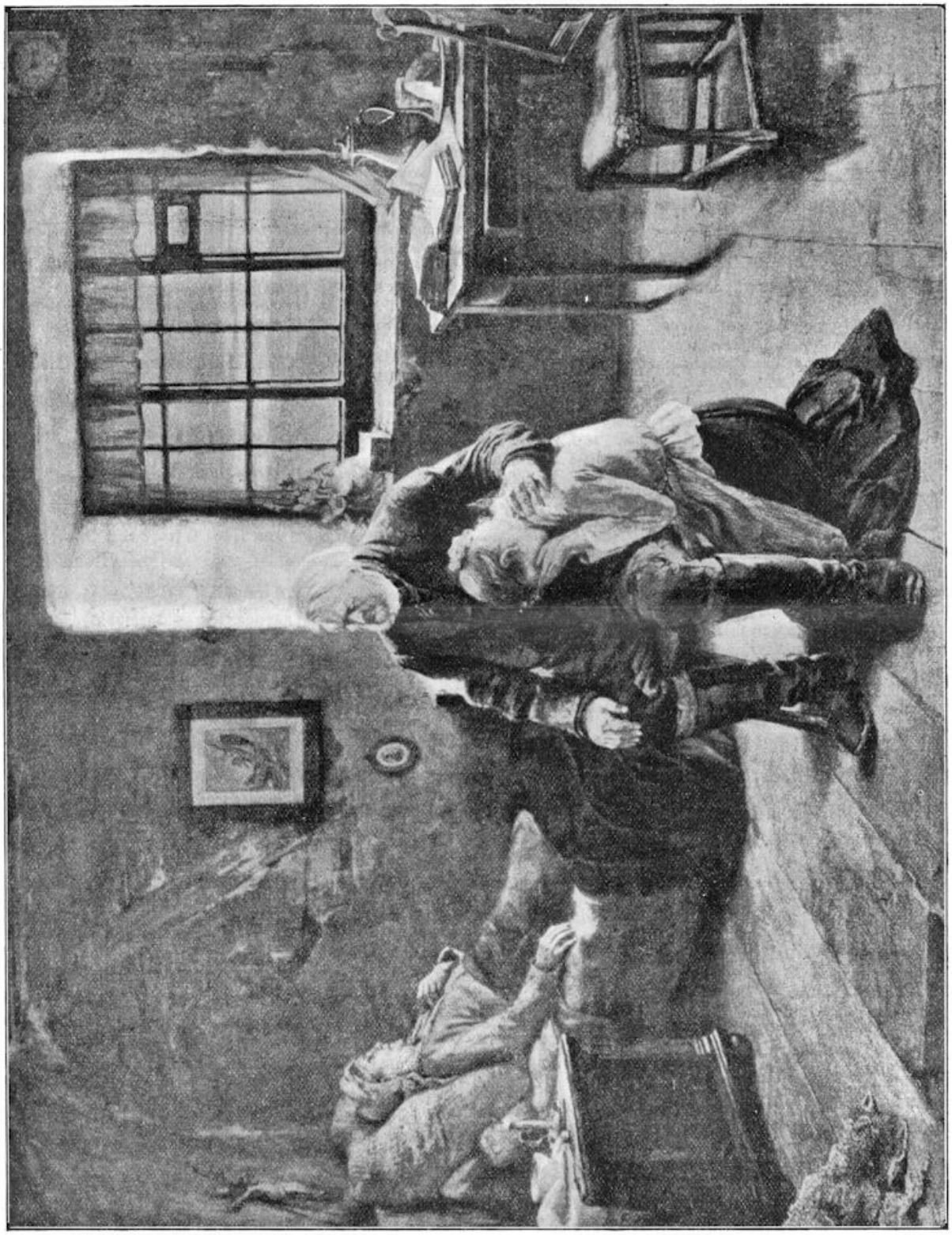

https://achterderug.nl

meer. Maar de goedertierendheid des Heeren is van eeuwigheid tot eeuwigheid over degenen, die Hem vreezen." En als dan hun God hun aan de doodssponde der hunnen vraagt: „Gelooft gij dat?" dan effent zich het voorhoofd, dan openen zich de oogen, en staren over dat leger heen naar het Kruis van Golgotha, en van dáár den geopenden hemel binnen, waar het wederzien hen wacht; dan ontplooien de lippen zich en de bevende mond stamelt: „Ja, Heere, ik geloof! . . . . Kom mijn ongeloovigheid te hulp!"

P. J. K.

Een verheugd volk en een jubelende stad

door J. BRESSEN.

Een boek geschreven met een verheugden geest en uit een jubelend hart. Een hart, dat bovendien tintelt van die echte, kinderlijke, trouwe, geestdriftige liefde voor het Huis van Oranje, die, naar vriend en vreemdeling van ons getuigen, een der kostbaarste schatten is, die in ons volksleven uit vroeger eeuwen zijn overgebleven.

Het is al om deze reden een . . . zeer ouderwetsch boek. Want zulk soort boeken zijn al lang „uit de mode" in de hoogere sferen onzer letterkunde. Men behoort daar te zijn moe, mat, dof; het is up to date te zuchten, te kwijnen, te weenen, voorts zenuwziek te zijn, en steeds op het punt te staan zich op te hangen aan den eersten den besten boom of in de eerste de beste gracht te springen.

En dan . . . liefde voor het Oranjehuis, wat een verouderd begrip, goed voor bakkers en bakers. Zoo iets is heelemaal uit den stijl in het schemerlicht, waar de levens- en vragensmoeden op donzen ruststoelen hun kwijnend bestaan voortslepen, om slechts nu en dan door een snik en een zucht te kennen te geven, dat ze nòg in leven zijn . . .

Het boek van mej. Bressen is zóó heelemaal „uit den stijl," die thans in de leidende kringen der letterkunde den toon aangeeft, dat ik mij hartelijk verheugd heb, dat zulk een gezond, frisch, jubelend boekje onder ons volk uitgaat.

Het is een historisch tendenz-verhaal. De historie is de blijde gebeurtenis van 30 April 1909. En voor het omschrijven der tendenz geef ik het woord aan den heer A. J. Hoogenbirk, die in zijn voorbericht zegt: „Zij het velen in lengte van dagen een gedenkboek, dat stemt tot dank aan God, en de liefde versterkt voor het Huis van Oranje, de jeugdige Prinses en de Vorstelijke Ouders, wier vreugd en hoop Zij is."

En op heel aardige wijze heeft mej. Bressen dit doel pogen te bereiken. Ze brengt u in allerlei kringen van ons volk, — in de eerste standen, in den werkmansstand, in de keuken, op straat, bij groote menschen en bij kleine kinderen, — en laat u getuige zijn, hoe ieder op zijn manier meeleeft, meejubelt en — meebidt.

Ik sprak onlangs een Italiaansch schrijver, die voor het eerst in Holland vertoefde. Op mijn vraag, wat hem hier het meest trof, was zijn antwoord: „Dat de Hollanders nog zoo echt, ongekunsteld *vroolijk* kunnen zijn. Dat in onze eeuw van melancholie hier is blijven bestaan die blijde levenslust, dien ik gezien heb op uw prachtige schilderijen uit den tijd uwer grootheid."

Als de man Hollandsch verstond, zou ik hem mej. Bressens boekje geven, en hem zeggen: „Daar hebt ge nu een uiting van dien ongekunstelden, blijden levenslust — een vroolijke stem uit het Hollandsche *hart*."

Want dit is voor mij vooral het mooie van dit boekje: het is geschreven, omdat het hart van de schrijfster zóó liefhad, dat ze niet zwijgen kon. Dat voelt ge op iedere bladzijde, en dat maakt de schrijfster welsprekend, dat geeft aan het heele boekje die prettige, frissche atmosfeer, waardoor ge van het begin tot het eind met genot leest en . . . haar gaarne enkele kleine fouten vergeeft.

Jammer vind ik b.v., dat voortdurende zondigen tegen den goeden vorm, in boeken gebruikelijk, om de getallen niet in cijfers, maar in woorden uit te drukken. „Papa krijgt 2 toegangskaarten . . . . Ik wou, dat papa er 10 had." (blz. 119.) „4 aan 4 trekken ze de Nieuwe Kerk in," enz. (blz. 134.) Zoo iets mag men in een brief schrijven, maar in een boek laat men drukken: „Papa krijgt twee toegangskaarten . . . . Ik wou, dat papa er tien had." „Vier aan vier trekken ze de Nieuwe Kerk in," enz.

Zoo kan men in een brief in der haast afkorten: „Freule v. d. Poll," maar gedrukt maken zulke afkortingen een slordigen indruk. Men mag eigennamen nooit anders laten *drukken* dan voluit.

Een derde foutje, dat mij even hinderde, sloop in bij het weergeven van de gesprekken van menschen uit de eerste standen. Men zegt daar niet: „Die gaat naar baron Roëll . . . . daar komt de baron op de stoep," enz. (blz. 72, 73.) Zoo spreekt men wel in 't Fransch, maar in Holland spreekt zoo uitsluitend de burgerstand. In hoogere kringen zegt men: „Die gaat naar mr. Roëll . . . . . daar komt komt mr. Roëll op de stoep," enz.

Doch wat schaden zulke foutjes, die toch eigenlijk alleen den vorm betreffen, en daarom met een tweeden druk — want die moet er komen of we kennen het hart van ons Hollandsche volk niet meer — zoo gemakkelijk verdwijnen kunnen?

Ten slotte een woord van oprechte hulde aan den uitgever voor zijn *keurig* boek.

H. S. S. K.

LETTEREN EN TAAL.

VRAGENBUS.

Ongeluksvogel. — In het honderd. — Openluchtvergadering. — Kaskanade. — Wafel. — Velerlei. — Otto Funke. — Statenvertaling. — Zweedsch luciferdoosje. — Zoo vrij als God in Frankrijk.

U. te T. vraagt of men iemand, die veel tegenspoed heeft, terecht kan aanduiden als een „ongeluksvogel."

Antw. — Oudtijds — ja nòg wel — heerschte het bijgeloof, dat sommige dieren, vooral vogels, zooals raven en uilen, ongeluk voorspelden of aanbrachten. Vandaar de Fransche naam *porte-malheur*: onheilbrenger, en het Duitsche *Unglücksbote, Unheilsstifter*: voorspeller of bewerker van onheil.

Een ongeluksvogel is dus iemand, die kwade tijdingen brengt, of waar hij komt onheil, leed en zorg verwekt; *niet* een die zelf ongelukkig is. Allengs echter is de beteekenis zóó gewijzigd, dat het woord ook vaak gebezigd wordt voor wie rampspoedig is. Juist is dit echter niet.

Ik hoor wel eens zeggen, schrijft dezelfde: „Het loopt alles in het honderd," wat zeggen wil: „in de war." Hoe komt daar *honderd* bij te pas?

Antw. — De uitdrukking ziet op iemand, die zwak van hoofd of niet sterk in het rekenen is. Zoo een kan wel nog wat becijferen en rekenen, als het beneden honderd blijft. Maar daarboven „loopt het in het honderd," raakt de rekenaar de kluts kwijt. Dit verklaart de figuurlijke toepassing.

Wat dunkt u van het woord „openluchtvergadering?"

B. B.

Antw. — Dat het een zeer zotte en botte vertaling is van het Engelsche *open air meeting*, 't welk sommige Nederlanders natuurlijk maar weer klakkeloos overnemen. We spreken van een „buitenpartij," van „buitenwerk," enz. Zeg dus *vergadering buiten*. Dat is in ieder geval beter dan de „open lucht" te laten vergaderen!